

Petra Dekleva

Pristnost izkustva kot osnovno vodilo (tudi) na religioznem polju modernih družb

Ključne besede: moderna družba, pristnost, osebno izkustvo, religiozno polje, individualizacija

DOI: 10.4312/ars.8.2.241-252

1 Uvod

Religiozno polje že od začetka modernizacije zahodne družbe¹ doživlja korenite spremembe, ki zelo živahno potekajo še danes in pomembno vplivajo na način, kako so sodobni posamezniki danes religiozni. V grobem različne razlage² teh sprememb ugotavljajo, da vse bolj prihajajo v ospredje atomizirani posamezniki, ki zase sami ustvarjajo svojo religijsko zgodbo, pri čemer posameznik v resnici postaja sam svoja cerkev. Pravimo, da je za sodobnega posameznika značilna individualizirana oblika religiozne zavesti, kjer gre v prvi vrsti za iskanje živega osebnega odnosa s svetim. Osnovno vprašanje, ki se danes postavlja na religioznem polju, je zatorej sledeče: Kaj je tisto v ozadju, kar žene posameznike k iskanju osebnih in individualiziranih religijskih oblik?

1 S preučevanjem zahodne družbe merimo na zahodnoevropski prostor, tj. prostor, ki je bil zaznamovan z zahodnim krščanstvom. Menimo, da prav te družbe doživljajo najkorenitejše spremembe religioznosti.

2 V zadnjem času je v tem kontekstu nastalo eno precej odmevnih socioloških del Ulricha Becka s pomenljivim naslovom *Lastni bog*, v katerem avtor ugotavlja, da danes posameznik ne more govoriti o svoji religioznosti, ne da bi pri tem nujno pripovedoval o svojem lastnem življenju. Skratka, gre za povezanost med vedenjem o samem sebi in zavedanjem božje navzočnosti v svojem življenju. Naj spomnimo, da tako razumevanje religioznega polja, ki posebej izpostavlja posameznika, tako da se religioznost individualizira, ni novo, saj ga srečamo že pri socioloških klasikih. Marx na primer v tem kontekstu govori o moderni družbi, ki posebej izpostavlja kult abstraktnega človeka, in ugotavlja, da je religija v bistvu priznanje človeka po posredniku. Weber v svoji *Protestantski etiki in duhu kapitalizma* govori o odčaranju sveta, ki je posameznega vernika v religioznih stvareh postavilo na lastne noge, in ne nazadnje Durkheim v *Samomoru* ugotavlja, da moderna družba ustvarja posebno pojmovanje človekove osebe, in individualistični pristop pri religioznosti članov družbe utemeljuje s kultom človeške osebe, ki v tej družbi vlada. S takim pristopom k raziskovanju je nadaljevala tudi mlajša sociologija religije, kjer je treba posebej izpostaviti Luckmanna, ki ugotavlja, da je za moderne družbe značilno zgoščanje religije v samostojno področje, ki s tem spremeni tudi odnos posameznika do nje, saj spreminja njegovo zavest v smeri vedno večje avtonomije in svobode v odnosu do sistema relevant in preferenc. Tudi pri nas srečamo podobne razlage problema religije v sodobni družbi. Kerševan tako v svojem delu *Religija kot družbeni pojav* že sredi 70. let ugotavlja, da religije v sodobnih družbah sakralizirajo človeka kot subjekta akcije.

Prvi ključni koncept, ki ga mora raziskovanje upoštevati, je koncept izkustva. Poudariti je treba, da ima izkustvo na področju religije vselej posebej izpostavljeno mesto, saj govorimo o religioznem izkustvu kot posebnem doživljanju, brez katerega bi religiozno težko zadovoljivo opredelili. Običajno ga povezujemo z doživljanjem svetega, kot ga je opredeljevala nemška tradicija, ki je kategorijo svetega razumela kot doživljanje nečesa prvinskega in svojevrstnega. Tako je sveto vezano predvsem na individuuma, saj sveto razume v prvi vrsti kot doživeto izkušnjo. To seveda ni edina kategorija, ki opredeljuje religijo, kajti religija se razlaga tudi prek pripovedi, ritualov in simbolov. Danes pa vendarle ugotavljamo, da je na religioznem polju prav element izkustva močno stopil v ospredje. To dejstvo poskušamo v nadaljevanju pojasniti s konceptom pristnosti ali avtentičnosti, ki se v sodobni družbi tudi na religioznem polju kaže kot gonilo posameznikovega udejstvovanja. Kot namreč ugotavljajo sodobni družbeni kritiki³, je danes posamezniku postalo pomembno pristno izkustvo, skratka, da je v zadeve, s katerimi se srečuje v svojem življenju, osebno vpleten.

2 Mesto pristnosti v sodobni družbi

Za moderno družbo danes lahko trdimo, da doživlja pravo kulturno revolucijo v različnih pogledih, gotovo pa je ena izmed najpomembnejših preobrazb sodobne družbe tudi dejstvo, da doživlja pravo revolucijo v smislu poplave ekspresionističnega individualizma, saj ugotavljamo, da se človeštvo dojema na drugačen način: vedno glasnejše so spodbude, naj oseba izraža svoj okus. To pa pravzaprav govori o družbi, ki pristnost za vsakega posameznika poudarja kot še nobena družba do sedaj. Vedno bolj se poudarja želja po tem, da se posameznik najde, da izrazi svoj pravi jaz (Taylor, 2007, 173–475).

Etika pristnosti je nekaj razmeroma novega in močno zaznamuje prav sodobno družbo. Njenemu izvoru sicer lahko sledimo že v 18. stoletje, ko se pojavljajo prve ideje, da ima vsak človek moralni občutek za to, kaj je prav in kaj narobe. Sodobna družba pa je tu nedvomno storila korak naprej, s tem ko poudarja, da mora sodobni posameznik to, za kar je v svojih »globinah« prepričan, da je edino pravo in pravilno, v svojem življenju tudi doseči. Le tako lahko postane resnično in popolno bitje, ne da bi izdal samega sebe in živel svoje življenje v nenehni nevarnosti, kakor da to ni on. Pristnost zato govori o zvestobi samemu sebi: biti zvest samemu sebi pa je nekaj, kar lahko odkrijem le jaz sam. Tu se skriva ideja, da lahko o stvareh, ki me zadevajo, govorim in odločam sam, ne da bi me pri tem oblikovali kakršnikoli zunanji vplivi (Taylor, 2000, 27–30). V tem smislu zato tudi

3 Z raziskovanjem sodobne družbe kot družbe, v kateri vlada ideal pristnosti, se danes ukvarja predvsem Charles Taylor v delih kot sta *A Secular Age* in *Sources of the Self*.

Lenoir meni, da se posamezniki danes slabo odzivajo na moralne imperitive, saj si raje sami postavljajo življenjska pravila. Tako vrednota pristnosti pravzaprav pomeni, da posameznik sam pri sebi išče svoje načine življenja in delovanja, tako da je zvest svoji edinstvenosti, skratka samemu sebi (Lenoir, 2003, 65). Pristnost v svojem bistvu torej zahteva aktivni model delovanja, ki zahteva neprestano delo na sebi. Potrebno je odkrivanje svoje notranjosti in umetniško izražanje tega, kar smo odkrili. Le tako smo lahko odkriti sami s seboj, kar je danes ena izmed jasnih zahtev, pred katere je postavljen posameznik.

Koncept pristnosti ima nekaj posebnih lastnosti, ki omogočajo njegovo izpostavljenost v sodobni družbi. Najprej je treba omeniti pomen relativiziranja vrednot, kar je danes postalo pravica, ki jo posamezniki zahtevajo zase, hkrati pa jo priznavajo tudi drugim. Relativizacija bi tako pomenila, da se je v zahodnem svetu, predvsem pri mladi generaciji, spremenil proces prisvajanja, oblikovanja in razumevanja vrednot, norm in življenjskih ciljev: v ospredje je stopil dvom o vsem, kar je javno razglašeno za pravo in pravilno. Ule poudarja, da smo danes priča celostnemu in odprtemu izpraševanju vrednotnih in življenjskih usmeritev ter vnašanju sprememb v svojem življenju in delovanju. Danes je opazen premik k bolj osebni sklopu vrednot, kjer je pomembno, da svojih vrednot ali vrednot drugih nihče ne postavlja pod vprašaj ali jih kritizira (Ule, 2008, 178). Skratka, gre za delovanje po načelu, da ima vsakdo pač svoje vrednote in prepričanja ter da je o njih nemogoče razpravljati.

Druga lastnost je poudarjanje subjektivnega življenja in subjektivnih preferenc, kar govori o posameznikovi edinstveni izkušnji sveta, v katerem živi. Lenoir poudarja, da je za sodobno družbo značilno izpostavljanje pomena posameznika in njegove osebe zaradi vse večjega pomena, ki ga zahodna družba pripisuje vsakdanjemu človeškemu življenju in avtonomiji posameznika v njem (Lenoir, 2003, 371). Taylor v tem kontekstu navaja, da je sodobna družba odkrila individuuma, ki pomembno razločuje med svojo notranjostjo in zunanostjo. Na posameznika tako danes gledamo kot na subjekt, ki v sebi skriva določene »globine«, ki so izvor njegovega delovanja in hotenja in ki jih je treba raziskati (Taylor, 1989, 111). V tem smislu zato danes lahko govorimo o posebni vrednosti, ki jo ima posameznik, da v polnosti živi in izraža vse to, kar najde v svoji notranjosti.

To je model, ki deluje za vse sfere. Deluje v povsem vsakdanjih stvareh, kot je sestavljanje lastnih dišav v svojem domu ali barv posteljnine v svoji spalnici. Zavzeto išče lokalno in doma pridelano, ki vsebuje samo to, kar mora, brez navlake drugih sestavin. Prav tako deluje tudi na religioznem polju, saj je današnji svet tudi religijsko udejstvovanje podvrgel istim zakonom raziskovanja, ustvarjanja,

izbiranja in sestavljanja. Družbeni ideal pristnosti je na religioznem polju torej postavil jasne zahteve po navezovanju neposrednega in osebnega stika z bogom, kjer je prav osebno izkustvo tega stika najpomembnejše in prinaša s seboj zahteve po oblikovanju takšne religioznosti, kot jo posameznik sam zase želi, in izhaja iz avtoritete lastnega izkustva.

3 Posledice iskanja pristnosti na religioznem polju

Razumevanje posledic vrednote pristnosti na religioznem polju je za raziskovanje religije pomembno vprašanje. Začeti moramo z ugotovitvijo, da pristnost kot vrednota na religioznem polju v sodobni družbi spreminja religiozno zavest posameznikov v smeri vedno večjega individualiziranja. Danes je namreč vse kolektivno drugotnega pomena, na prvo mesto pa postavljamo to, kar je pristno osebno. Davie v tem kontekstu sicer res ugotavlja, da je pomembna lastnost zahodnoevropskega religijskega življenja ta, da ta del sveta zaznamujejo nenavadno nizke stopnje aktivne religioznosti, hkrati pa razmeroma visoke stopnje nominalnega verovanja. Ta vzorec zato poimenuje verovanje brez pripadanja (Davie, 2005, 26). V ospredje so torej stopili občutki, ki jih posameznik nosi v sebi, kar pomeni, da proučevanje religioznega družbenega polja danes nikakor ne more zaobiti individualnega načina življenja. Škamperle zato opozarja, da občča družbena formacija posamezniku ne ponuja več religioznosti, temveč je ta plod njegove lastne izbire in dograditve. Namesto religioznosti, zakoreninjene v prostoru in času, ki jo podpira kolektivna memorija in ohranja živeča tradicija, prehajamo v religioznost, kjer se prostor spreminja glede na pripadajoče subjekte in kjer čas ni več podrejen oblikam tradicionalne liturgije (Škamperle, 2007, 122–123). Še več, danes je individualizacija na religioznem polju pomembna zato, ker posameznik pri izgrajevanju subjektivnega modela verovanja pravzaprav izraža svojo identiteto v celoti, njegov subjektivni religiozni model pa je rezultat vsega, kar je doživel in v kar je prepričan.

Drugič, posledice vrednote pristnosti na religioznem polju se kažejo tako, da z individualiziranjem religiozne zavesti v ospredje pravzaprav postavljajo govor o samem sebi. S tem ko postaja pomembno osebno in intimno, skratka subjektivno, se tudi religiozno spreminja tako, da posameznik išče osebno doživetje božje prisotnosti v svojem življenju. Pri tem je pomembno, da nima nihče pravice odločati o tem, kakšen je posameznikov odnos do božjega, niti vsebinsko opredeljevati božje, v katero veruje. Wuthnow namreč ugotavlja, da je vsak tak poskus pravzaprav nemogoč, saj božje ob različnih življenjskih trenutkih postaja različno, ker je odvisno od posameznikovih interesov in potreb (Wuthnow, 1998, 177). Heelas pa v tem kontekstu trdi, da se posledice subjektivnega obrata v zahodni družbi kažejo tako, da religiozno posamezniki

raje iščejo v »globinah« svojega življenja. To, kar se je tradicionalno iskalo v konceptih svetega prostora in časa, se namreč danes išče v posamezniku samem. Subjektivizacija je povzročila nastanek informiranega in odgovornega posameznika, ki nenehno reflektira tudi svoje duhovno življenje in ga po potrebi spreminja (Heelas, 2008, 62–63). To dejstvo je močno povezano s transformacijo pojmov svetega prostora in časa v smeri njune spiritualizacije. Filoramo zato opozarja, da je danes sveti kraj lahko kraj v glavi posameznika in kot tak osvobojen vseh materialnosti. Danes prevladuje tendenca, da božjega ne omejujemo na določeno mesto, ampak ga iščemo na različnih krajih v svoji notranjosti (Filoramo, 2004, 223–224). Skratka, posledice iskanja pristnosti se na religioznem polju kažejo kot iskanje bolj neposrednih in spontanih izkustev svetega, kar je močno prepleteno s procesom izgrajevanja posameznikove osebe.

Tretjič, kot že večkrat nakazano, je iskanje pristnosti na religioznem polju najbolj zadelo prav kategorijo svetega, kar pa ni nenavadno, saj je sveto pravzaprav najpomembnejši koncept, s katerim sploh razlagamo religijo. Kerševan tako religijo razume kot posebno družbeno prakso, katere učinek je specifično doživetje, ki ga imenuje religiozno doživetje (Kerševan, 1975, 241). Religiozno doživetje pa danes v glavnem razlagamo z Ottovim konceptom »mysterium tremendum et fascinans«, kot skrivnostno doživetje, ki hkrati odbija in privlači. Oba koncepta, pristno in sveto, govorita o osebnem doživetju, zato je povezava med njima logična, še posebej če si poglobljeno pogledamo tradicijo raziskovanja, ki se nanaša na Otta, Schleiermacherja in Jamesa, ki poudarjajo prav pomen *doživljanja* svetega.

Prvi, ki je bistvo religioznosti postavil na področje iracionalnega, kar razumemo kot intuicijo in občutenje, je bil Schleiermacher. Schleiermacher izhaja iz občutenja posameznika in zanj je bistveno religiozno izkustvo. Današnji posamezniki za aksiom svojega religioznega življenja postavljajo svoj »notranji« glas in se o svoji religioznosti odločajo na podlagi svojih izkustev in občutij. To je nedvomna posledica sodobnega iskanja pristnosti. Tako tudi Schleiermacher trdi, da religije nima tisti, ki veruje v kakšen sveti spis, temveč jo ima tisti, ki ne potrebuje nobenega, saj pri svoji religioznosti izhaja predvsem iz samega sebe (Schleiermacher, 2005, 92). Religiozno se danes pod pritiskom iskanja pristnosti torej preobraža tako, da posamezniki zahtevajo in iščejo osebni in neposredni odnos z bogom, ki je vselej nekaj posebnega, za vsakega posameznika drugačen in vselej pravilen.

Takšno dimenzijo razumevanja je poudaril tudi ameriški raziskovalec William James. Za njegovo razumevanje je zato v prvi vrsti bistveno občutenje, da je v posameznikovem življenju bog prisoten na zelo subjektiven način. James zato poudarja, da moramo religijo razumeti kot vtise in občutja, ki jim nato sledijo dejanja posameznikov (James, 2001, 70). Vrednota pristnosti torej danes posameznikom

predstavlja spodbudo za iskanje bolj osebnih poti navezovanja odnosa z božjim, saj James poudarja, da za religioznega posameznika verovanje v vnaprej določeno resnico ne more nadomestiti vrednosti neposredne izkušnje (James, 2001, 419).

Zaključimo lahko z ugotovitvijo, da je vrednota pristnosti na polju religioznega preobrazila temeljni religijski koncept, to je koncept svetega, in sicer tako, da danes posamezniki iščejo predvsem osebno navezovanje z bogom. Gre za iskanje živega odnosa, ki je osvobojen vseh pravil tradicionalnega razumevanja. Izkustvo svetega je zato danes praviloma hitrejša, bližje, lažje dostopno in preprostejša. Za sodobne posameznike je predvsem pomembno, da ni vsiljeno od zunaj, temveč je odraz posameznikovih »globin«. Zato je postalo prežeto s celotnim življenjem posameznika, saj odgovarja osebi kot celoti in je rezultat vsega, kar je oseba kot celota doživela, ter se zato spogleduje s predsekularizacijsko izkušnjo sveta.

Ne nazadnje, posledice iskanja pristnosti se na religioznem polju kažejo tudi kot zahteva posameznikov po religioznosti »od znotraj«. Ta zahteva postavlja drugačen zorni kot razumevanja religioznosti, saj se odmika od vertikalne prisposodbe in pridobiva značilnosti horizontalne. Stara podoba, kjer se je posameznik pri iskanju svoje izpolnitve obračal k skupnemu, višjemu in avtoritativnemu dobremu, je danes podvržena dvomu. Lynch tako ugotavlja, da je zahteva religijske institucije, da se posameznik pri svojem verovanju usklajuje z vnaprej izoblikovanimi in jasno določenimi doktrinami ali pravili, postala resna ovira, saj postavlja osebno izkušnjo v drugi plan. Osebna izkušnja je namreč postala odločilni vir avtoritete, na osnovi katerega ljudje gradijo svoje razumevanje in dojemanje božjega. Če je božje neizrekljivo, postane neposredna osebna izkušnja edini možni vir avtoritete in noben zunanji vpliv nima legitimne pravice, da bi določal, kako pravilno dojeti in razumeti boga (Lynch, 2007, 23–24).

Biti religiozen »od znotraj« je za sodobne posameznike velik izziv, in sicer v tem, da se ti osredotočajo na svoje življenje in ga skušajo vzgajati tako, da se ravnajo po svojih lastnih izkušnjah. Ban namreč ugotavlja, da danes posamezniki svojih življenj nočejo več prilagajati zunanjim avtoritetam, temveč želijo ostati zvesti sami sebi in živeti tako, kot sami čutijo, da je prav. To vsekakor velja tudi na religioznem polju, saj ugotavljamo, da vrednota pristnosti posebej izpostavlja duhovno vedenje, ki ga je mogoče preveriti v lastnem duhovnem izkustvu (Ban, 2008, 21).

4 Na Slovenskem

Zanimivo je vprašanje, kje se v takem okviru razumevanja religiozne zavesti danes nahaja slovenska družba. Glede na osnovni kriterij našega raziskovanja jo vsekakor

uvrščamo v zahodnoevropski prostor, saj je tudi slovenska izkušnja primarno povezana z zahodnokrščansko religiozno tradicijo.

Ko se sprašujemo, kako opredeliti slovenski prostor, moramo na samem začetku izpostaviti ugotovitev, da pozna slovenska družba enake zakonitosti razvoja, kot so značilne za Zahodno Evropo. Pri tem se opiram na rezultate raziskav Mednarodna raziskava vrednot⁴ ter Mednarodna splošna družboslovna anketa,⁵ ki so predstavljeni v študiji Mladi Evropejci in njihove vrednote.⁶ Lambert ugotavlja, da so za Zahodno Evropo na religioznem polju značilne tri tendence: govori o dejstvu, da pripadnost določeni religijski organizaciji ostaja nizka; drugič, razvil se je pojav verovanja brez pripadanja, pri čemer gre pri verovanju za eklektičen pristop; ne nazadnje pa gre pri verovanju v prvi vrsti za iskanje podoživete izkušnje (Lambert, 2005, 74–78).

Kakor je razvidno iz podatkov, je za slovensko družbo od konca sedemdesetih let prejšnjega stoletja prav tako značilno oživljeno religiozno udejstvovanje, kar se kaže predvsem pri mladi generaciji, čeprav bolj zmerno kot v drugih zahodnih družbah. Pri tem pa je vendarle treba poudariti, da je temeljna značilnost evropskega religijskega prostora visoka stopnja religioznosti, čeprav so posamezniki religiozni na drugačen način, saj ne moremo govoriti o preprosti vrnitvi k tradicionalni religiji (Lambert, 2005, 79–83).

Če si поблиže ogledamo tabelo, ki slovensko družbo primerja z zahodnoevropsko, lahko ugotovimo, da je podvržena enakim zakonitostim. Posebej je treba izpostaviti ugotovitev, da se imajo posamezniki za religiozne, da pa govorimo o drugačni vrsti religiozne zavesti: odstotek prisostvovanja pri uradnem obredju je nizek, prav tako pa tudi pri vprašanju, koliko se ljudje pri moralnih in socialnih problemih zanašajo na religijsko institucijo. Visok je tudi odstotek posameznikov, ki se izreka, da veruje v boga, vendar pa lahko opazimo, da to v veliki meri ni krščanski osebni bog, temveč gre prej za sliko v smeri »lastnega boga«. Dejstvo, da se večina posameznikov vendarle izreka, da pripada religijski instituciji, pa lahko pojasnimo s tem, da so vsi pojavi t. i. individualizirane religijske oblike značilni tudi za dogajanje znotraj institucije. Giordan opozarja, da gre povečini za to, da se *znotraj* institucionalnih okvirov eksperimentira, kombinira in selektivno veruje (Giordan, 2010, 177).

4 Gre za longitudinalno raziskavo vrednot Evropejcev, opravljeno v letih 1981, 1990 in 1999, ki je vključevala tudi vprašanja s področja religije. Leta 1999 je podatke zagotovila tudi država Slovenija, in sicer prek projekta Slovensko javno mnenje.

5 Tudi tu gre za longitudinalno raziskavo iz let 1991 in 1998, ki je vključevala vprašanja s področja religije in za katero je podatke prispevala tudi Slovenija.

6 Gre za zbornik, ki je nastal na podlagi analize zbranih podatkov zgoraj omenjenih mednarodnih raziskav. V njem je eno poglavje posvečeno tudi analizi religioznega polja danes. Glej Galland, O. in drugi, 2005.

Tabela 1: Vir: Lambert, Y., *Un regain religieux chez les jeunes d'Europe de l'Ouest et de l'Est*, v: *Les jeunes Européens et leurs valeurs* (ur. Galland, O. in drugi), Pariz 2005, 68–69, 80–81.

	Zahodna Evropa		Slovenija	
Leto raziskave	81	99	90	99
Pripadnost in prakticiranje				
Pripadnost religijski instituciji	78	68	69	65
Katoličani	52	46	63	61
Protestanti	23	18	-	1
Prisostvovanje pri obredju (vsaj enkrat na mesec)	25	19	31	24
Religijsko obeleženje rojstva	57	60	70	64
Religijsko obeleženje poroke	61	64	67	62
Religijsko obeleženje smrti	68	72	74	73
O religioznosti na splošno				
Sem »religiozen«	47	45	48	60
Molim, meditiram	47	48	34	38
Religija mi prinaša moč	32	33	29	34
O cerkvi				
Zaupam v cerkev	35	34	34	29
Cerkev upoštevam pri duhovnih potrebah	34	48	50	60
Cerkev upoštevam pri moralnih problemih	22	31	30	30
Verjamem v ...				
boga	61	60	45	55
osebne boga	24	31	14	20
greh	44	42	35	36
življenje po smrti	38	44	20	34
pekel	16	23	13	15
raj	30	35	19	23
reinkarnacijo	20	22	16	26

Zgornje ugotovitve govorijo o današnjem trendu sprememb na religioznem polju, ki gredo v smeri vedno večjega individualiziranja, kar pravzaprav odgovarja posledicam iskanja pristnosti v posameznikovem duhovnem življenju. To pomeni, da v ospredje prihaja posameznik, cenjeno pa je postalo posebno, osebno in subjektivno.

5 Sklepne misli

Namen prispevka je bil pokazati, da se danes religiozno polje spreminja po enakih zakonitostih, kot veljajo za družbeno strukturo v celoti. Pri raziskovanju smo namreč izhajali iz predpostavke, da je religiozno obnašanje ljudi pogojeno z naravo družbe, ki ji posamezniki pripadajo.

Za zahodno družbo je danes značilen močan porast zahtev po osebnem, subjektivnem in intenzivnem občutenju, kar smo v prispevku označevali kot posledico iskanja pristnosti, za katero trdimo, da v sodobnem svetu močno prevladuje. Lipovetsky tako ugotavlja, da je pristnost postala družbena vrednota in ni le aktualna psihološka realnost. Kot taka pa mora odgovarjati temu, kar od nje pričakujemo, to pa je odkritost. Vse se mora vrteti okrog individuuma, njegove osebe, občutij in najintimnejših čustev (Lipovetsky, 2012, 92–94).

V tem smislu smo utemeljevali spremembe na religioznem polju: religiozna zavest posameznikov gre danes v smeri vedno večjega individualiziranja, kjer gre za iskanje osebnega doživetja božje prisotnosti v (tostranskem) življenju. Pomembna je torej postala osebna izkušnja svetega, ki je danes osvobojeno vseh omejitev časa in prostora, saj trdimo, da je zanj značilna njegova spiritualizacija. To pomeni, da posamezniki danes delajo na svoji religioznosti »od znotraj«, z raziskovanjem lastnih »globin«. Pokazali smo tudi, da slovenski prostor od teh značilnosti bistveno ne odstopa.

Literatura

- Ban, T., *Novodobniška duhovnost: od zgodovinskih izvorov do sodobne podobe*, Ljubljana 2008.
- Beck, U., *Lastni bog: o zmožnosti religij za mir in njihovem potencialu za nenasilje*, Ljubljana 2009.
- Davie, G., *Religija v sodobni Evropi*, Ljubljana 2005.
- Filoramo, G., *Che cos'è la religione: temi metodi problemi*, Torino 2004.
- Galland, O. in drugi (ur.), *Les jeunes Européens et leurs valeurs*, Pariz 2005.
- Giordan, G., *Spirituality: from a Religious Concept to a Sociological Theory*, v: *A Sociology of Spirituality* (ur. Flanagan, K. in drugi), Farnham 2010, str. 177.
- Heelas, P., *Spiritualities of life: new age romanticism and consumptive capitalism*, Oxford 2008.
- James, W., *Les formes multiples de l'expérience religieuse: essai de psychologie descriptive*, Chambéry 2001.

- Kerševan, M., *Religija kot družbeni pojav*, Ljubljana 1975.
- Lambert, Y., Un regain religieux chez les jeunes d'Europe de l'Ouest et de l'Est, v: *Les jeunes Européens et leurs valeurs* (ur. Galland, O. in drugi), Pariz 2005, str. 68–69, 74–83.
- Lenoir, F., *Les Métamorphoses de Dieu*, Pariz 2003.
- Lipovetsky, G., *L'ère du vide*, Pariz 2012.
- Lynch, G., *The new Spirituality: an Introduction to Progressive Belief in the Twenty-first Century*, London 2007.
- Schleiermacher, F., *O religiji: govori izobraženim med njenimi zaničevalci*, Ljubljana 2005.
- Škamperle, I., Globalizirano sveto in nove oblike religioznosti, *Bogoslovni vestnik* 1, 2007, str. 122–123.
- Taylor, C., *A Secular Age*, Harvard 2007.
- Taylor, C., *Nelagodna sodobnost*, Ljubljana 2000.
- Taylor, C., *Sources of the Self*, Harvard 1989.
- Ule, M., *Za vedno mladi? Socialna psihologija odraščanja*, Ljubljana 2008.
- Wuthnow, R., *After Heaven: Spirituality in America since the 1950s*, California 1998.

Petra Dekleva

Pristnost izkustva kot osnovno vodilo (tudi) na religioznem polju modernih družb

Ključne besede: moderna družba, pristnost, osebno izkustvo, religiozno polje, individualizacija

Članek preučuje spreminjanje religioznega polja v modernih družbah. Danes številni raziskovalci poudarjajo, da sodobna družba spodbuja posameznike k izražanju njihovega okusa. V tem smislu zato govorimo o vrednoti pristnosti, ki jo moderna družba posebej goji in ki posameznikom podeljuje možnost, da sami odločajo o svojem življenju in delovanju, ne da bi nanje vplivala katerakoli zunanja avtoriteta.

Sodobno iskanje pristnosti ima svoje učinke tudi na religioznem polju. Kot prvo moramo poudariti, da danes religija postaja bolj individualizirana in omejena na zasebno življenje. Drugič, v ospredje prihaja govor o samem sebi, kar spodbuja posameznike, da pri svojem duhovnem iskanju iščejo osebno izkušnjo božje prisotnosti v življenju, s tem pa tudi postaja izkustvo svetega bolj hitro, bolj enostavno in lažje dostopno. Ne nazadnje, učinki iskanja pristnosti se kažejo tudi v tem, da posamezniki iščejo svojega boga »od znotraj«.

Po enakih zakonitostih se spreminja tudi religiozno polje v slovenski družbi, ki je sodeč po rezultatih raziskav Mednarodna raziskava vrednot ter Mednarodna splošna družboslovna anketa tudi pod vplivom naraščajoče religiozne individualizacije, kjer je glavna skrb posameznika iskanje osebnega izkustva boga ter tostranske blaženosti.

Petra Dekleva

Authenticity of Experience as the Main Value of the Religious Aspect of Modern Societies

Keywords: modern society, authenticity, personal experience, religious field, individualisation

This article deals with the way the realm of the religious is changing. Today, many researchers can see that modern societies speak to people by encouraging them to express their taste. We can thus recognise the presence of the value of authenticity in modern society, a value that emphasises the ability to speak and make decisions about things that concern us and to do so without being swayed by any outside influence.

The consequences of the search for authenticity are visible in the field of religion as well. First, we have to point out the fact that religion is becoming increasingly individualised and privatised. Second, speaking about oneself is coming to the forefront, enabling the individual to search for a personal experience of God's presence in his/her life and to make the experience of the Holy Rule faster, simpler and more accessible. Finally, the effects of this search for authenticity are manifested as an individual's demand for inner religiousness.

The same laws of evolution also apply in Slovenia, which (according to the results of the Valeus and ISSP polls) is also under the influence of increasing religious individualisation where the main focus is the search for a personal experience of God's presence in our earthly life.